

GJØL KIRKE

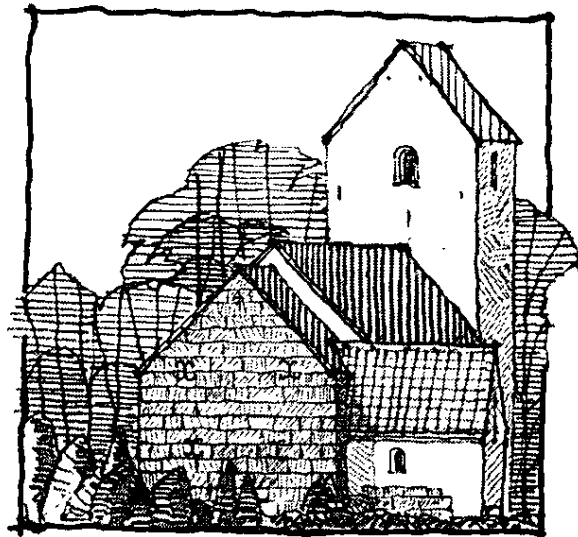
Gjøl sogn, Aalborg nordre provsti, Aalborg stift.

Hvetbo Herred.

Aabybro kommune, Nordjyllands amt.

Aftale om sikring og pleje af kirkens omgivelser.
Registrering udført i oktober måned 1981.
Revideret i november måned 1982.

Amtsfredningskontoret / Kjeld Malthas tegnestue.

AFTALE mellem Gjøl menighedsråd, Aalborg nordre provstiudvalg, Aalborg stiftsøvrighed, fredningsnævnet for Nordjyllands amts nordlige fredningskreds, Aabybro kommune samt Nordjyllands amtsråds udvalg for teknik og miljø.

Parterne har truffet aftale om at tage størst muligt hensyn til kirkens omgivelser i forbindelse med udøvelse af administrationsbeføjelser inden for den afgrænsning og i overensstemmelse med det indhold, som fremgår af denne aftale. Den kompetente myndighed indhenter udtalelser fra de øvrige parter i aktuelle sager.

Gjøl kirke og en del af landsbyens øvrige bebyggelser set fra fjordengene.

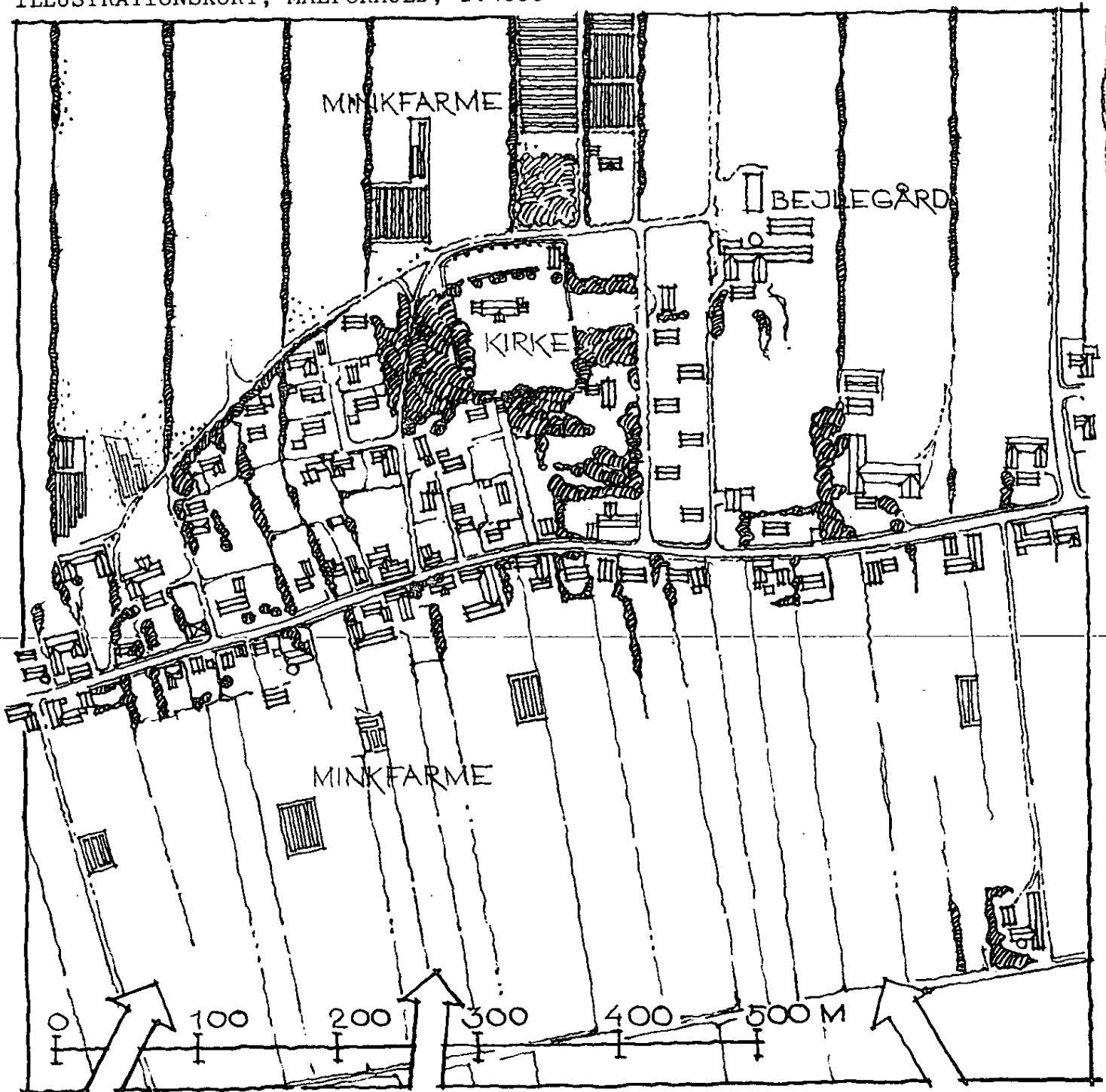

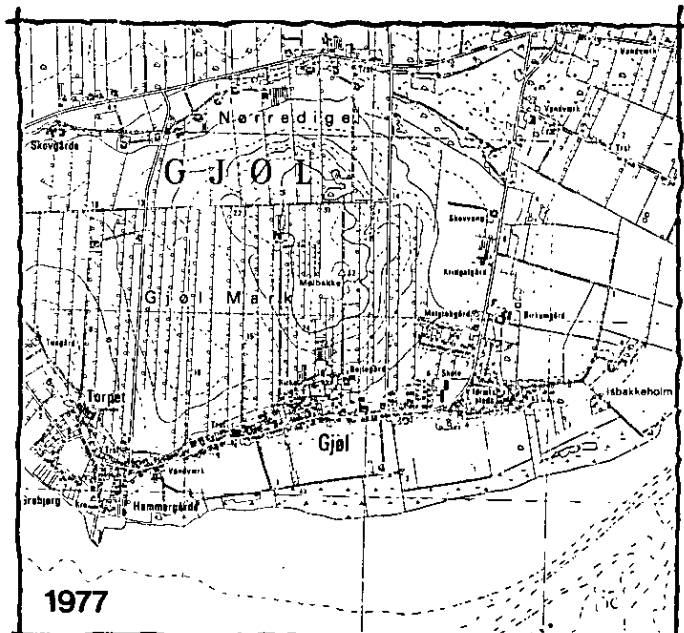
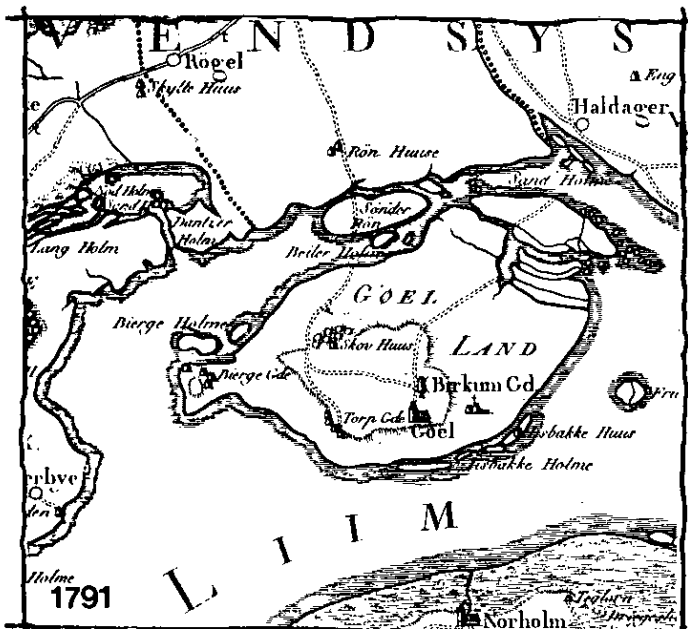
Kirkens og kirkegårdens beliggenhed nord for den oprindelige landsby-bebyggelse langs landsby-gaden fremgår af illustrationskortet. Senere års "byvækst" har fortrinsvis fundet sted i landsbyens østlige og vestlige dele, som ikke er omfattet af den på kortet gengivne del af Gjøl. Men også øst, syd og vest for kirkeområdet, endog inden for provst-Exner-fredede arealer, er der i de seneste tiår blevet opført adskillige parcelhuse, således som vist på kortet. Nord for kirken, længere oppe ad Gjøl-bakkens sydvendte skråning, er etableret de viste, ret store minkfarme.

Omend kirkens tidligere noget isolerede beliggenhed er anført voldsomt ved de nævnte ny-bebyggelser, formår den store kirkebygning med det smukke tårn dog fortsat at gøre sig gældende som et betydende bygningsmæssigt element i landskabsbilledet.

Vest, syd og øst for kirkegården findes meget høje træplantninger, som i højere grad end de tilkomne ny-byggerier kan komme til at forringe indblikkene mod kirken. Det synsmæssige samspil mellem de kirkenære bebyggelser og selve kirkebygningen sløres/bedres dog i nogen grad af samme træplantninger. Ved Bejlegård, er opført en ikke for høj tårnsilo, som, beklædt med galvaniserede jernplader, indgår ganske anonymt som del af de kirkenære omgivelser. Også i denne forbindelse skal nævnes, at ældre træplantninger øst for kirkegården "formidler" samspillet mellem kirketårn og tårnsilo. Kirkegården er nyligt udvidet mod nord, idet størstedelen af det oprindelige nordre kirkegårdsdige er bevaret og kun gennembrudt for passage i fornødent omfang. En nyopført kapelbygning burde have været givet en ydre udformning i bedre overensstemmelse med landsbyens ældre små huse, end tilfældet er.

ILLUSTRATIONSKORT, MÅLFORHOLD, 1:4000

I præsteindberetninger fra 1729 og 1732 hedder det:

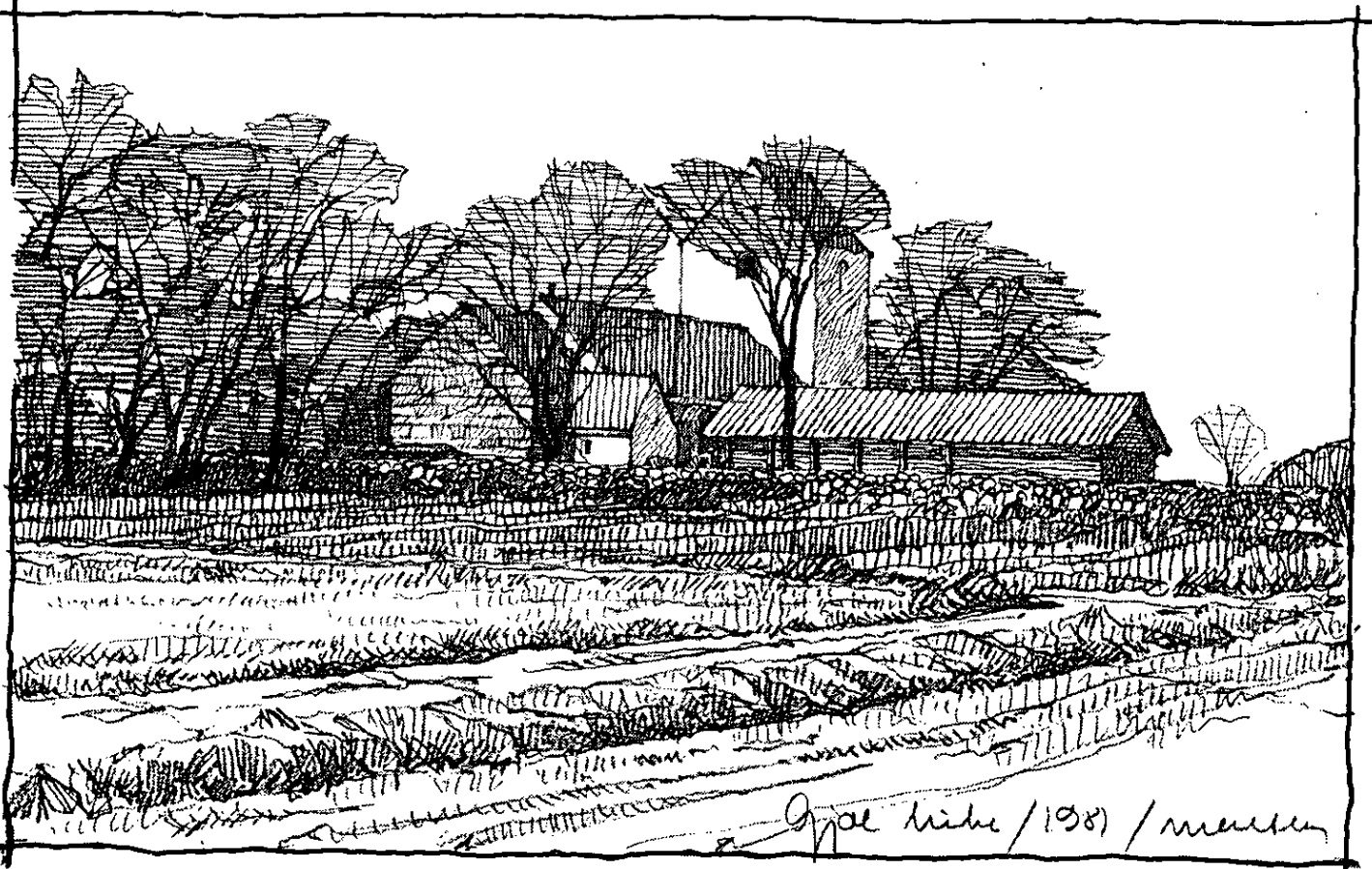
"Gjøel er et land for sig selv, en Miil lang, og en Miil bred i Limfjorden; der kan på en Side over Vejlen gaaes, rides og fares. Paa de andre Kanter sejles til Landet. Under Landet er hærilig Fiskeri. Marken er kun mådelig. Gjøel skal have sin derivation (Afledning) af en jolle, som man farer på Søen i. Kirken paa landet er en stor fuldkommen Kirke med 2 Kloker, en større og en mindre."

... senere samme sted:

"Paa Landet ere tvende Skole-Huuse, som ere i good Stand; det eene indrettet af salig Captain Deichmann, som tillige med bemeldte Niels Bjerregaard (Birkumgård) skal have givet 700 Rdr. Capital til Skolens Vedligeholdelse og de fattige Børns Skolegang; hvoraf Renten hidintil skal væ-

re svaret af Birchumgaards Beboere, men intet skriftligt endnu derom er oprettet. Det andet Skole-Huus har Kirkens Patronesse Friherreinde Scheel af Rantzau forundt noget jord, men af Kirkens, og er ellers bekostet og opbygget af Landets Beboere". Indbyggerne ernærede sig af fiskeri suppleret med en smule landbrug. I 1479 bestemtes det, at alle, der fiskede sild ved Gjøel, skulle svare afgift til Gjøel kirke.

Arealerne ved Gjøel var dårligt egnede til opdyrkning på grund af den lave beliggenhed og de stadige oversvømmelser af Limfjorden. Først i begyndelsen af 1900-tallet, efter at der var blevet etableret digeanlæg fra Gjøel til Øland og fra Gjøel til Haldager, blev der mulighed for at drive rentabelt landbrug.

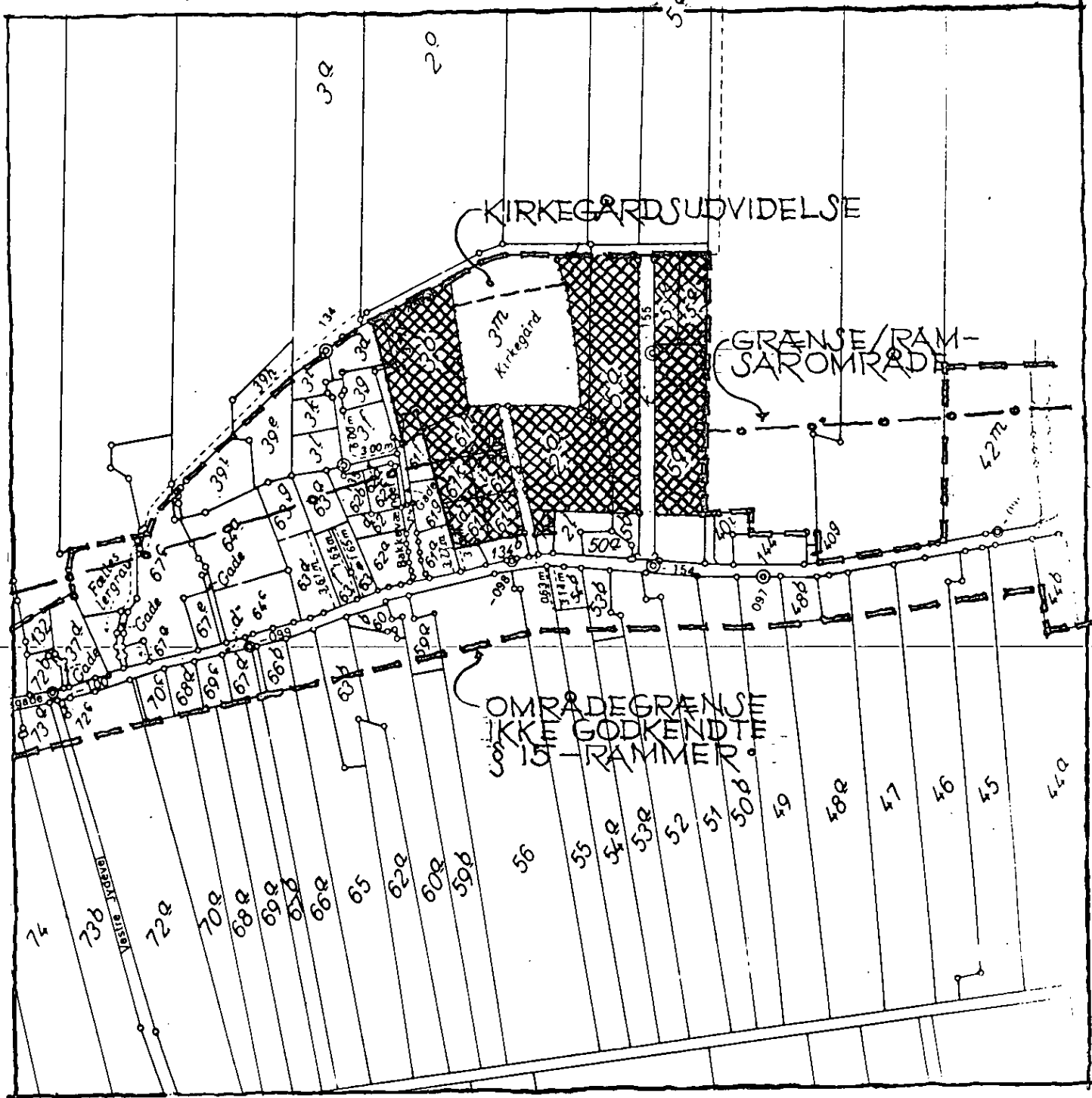
Landsbyen Gjøel er beliggende i landzone. Udarbejdede forslag til § 15-rammer er ikke godkendt. På matrikelkortet vises, at store dele af Gjøel er omfattet af det såkaldte Ramsar-område 7, hvis væsentligste delområder er de vigtige yngle- og rastoområder for vandfugle, som består i Ulvedybet samt land-

og vandområder mellem Gjøel, Nibe, Valsted og Attrup.

På matrikelkortet vises med krydsskravering omfang og beliggenhed af provst-Exner-fredede arealer omkring Gjøel kirkegård. Fredningsbestemmelserne fremgår af nedenstående skema.

Matr. nr.	Tinglysningsdato	Bestemmelser
3 b Gjøel by, Gjøel. Nu 3 b, samt dele af 3 d, 3 g, 61 h, 61 f og kirkegrd.	17.03.1954	Forbud mod bebyggelse, beplantning, transformere, skure, boder, beboelsesvogne, henlæggelse af affald samt ændringer i bestående tilstand, der kan hindre udsigten til/fra kirken m.v.
2 a, 5 a smst. Nu 2 a, 5 a, 5 p, samt dele af 5 g og 143	08.08.1956	Samme
61 d smst., nu 61 i, 61 k og 61 l, samt dele af 61 d og 61 h.	27.01.1956	Forbud navnlig mod opførelse af fabriksbygninger eller lignende.

MATRIKELKORT, MÅLFORHOLD, 1:4000

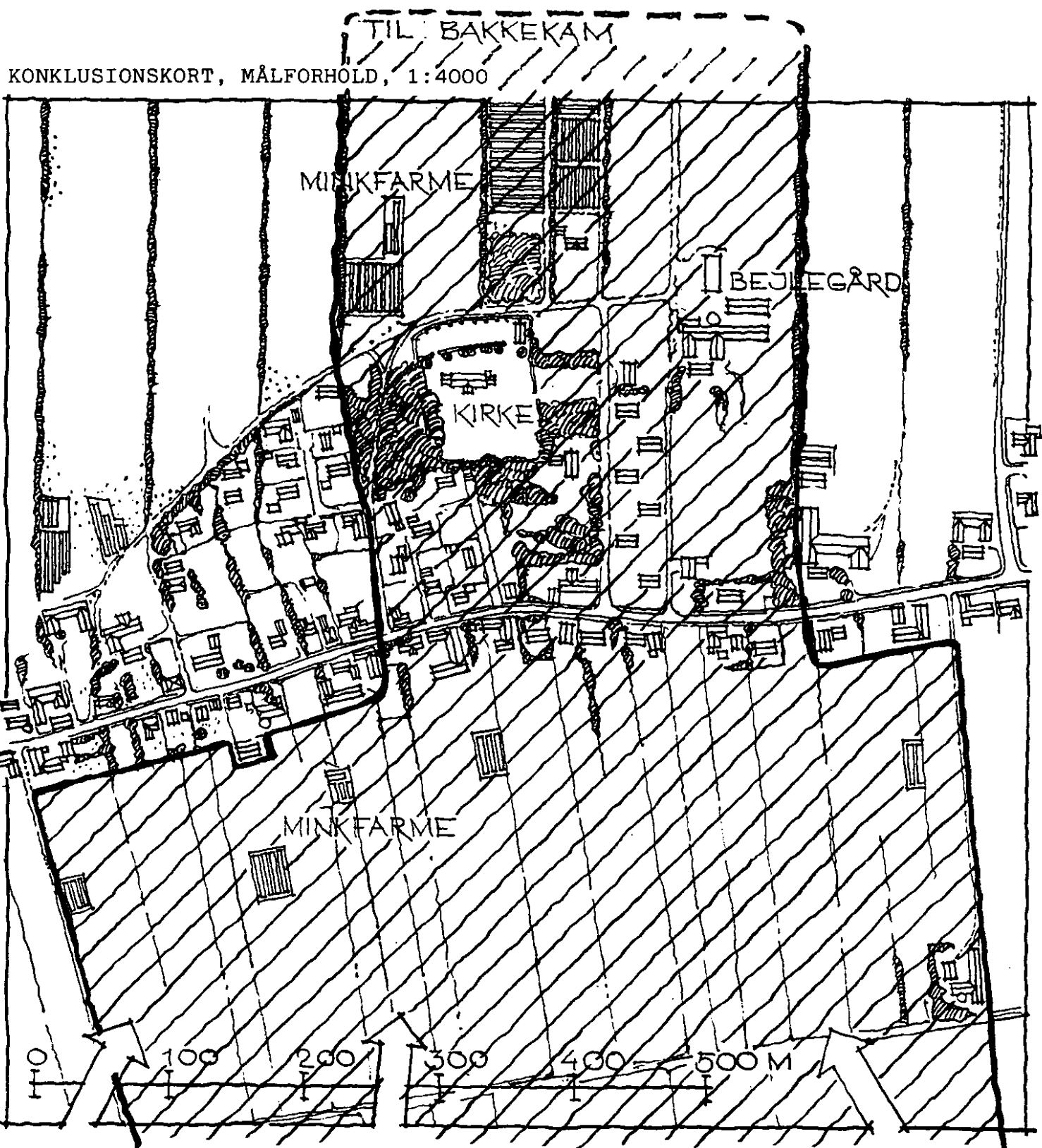
På konklusionskortet vises med skravering og konturstreg de dele af landsbyen og tilgrænsende landskaber, der udpeges som interesseområde, når talen er om sikring af kirken fremtræden i landskabsbilledet og, når talen er om sikring, eventuel forbedring af de synsmæssige samspil mellem kirke og kirkenære omgivelser.

For landbrugsejendomme inden for interesseområdet forudsættes at gælde, at eventuelle nye avlsbygninger overvejes nøje med hensyn til udformning, størrelse og placering. Slørende beplantninger foreslås at kunne komme på tale. Tårnsilo-anlæg ved landbrugsejendommene bør især overvejes nøje og helst, om muligt, undgås.

For den øvrige del af interesseområdets "landsby-del" forudsættes, at nye bygninger, om- og tilbygninger gives en sådan ydre udformning, at hensynet til det overvejende smukke landby-miljø tilgodeses i rimeligt omfang (facadematerialer, tagformer etc.).

For at bedre det synsmæssige samspil mellem de nyere boliger, som er opført syd og øst for kirken foreslås, at der plantes opstammede træer, seljerøn, langs kirkestiens vestre side samt langs vejen øst for kirkeområdet.

De meget høje træbevoksninger vest og syd for kirkegården foreslås udtyndet, plejet og vedligeholdt med henblik på begrænsning af træernes højde og deraf følgende slørende effekt.

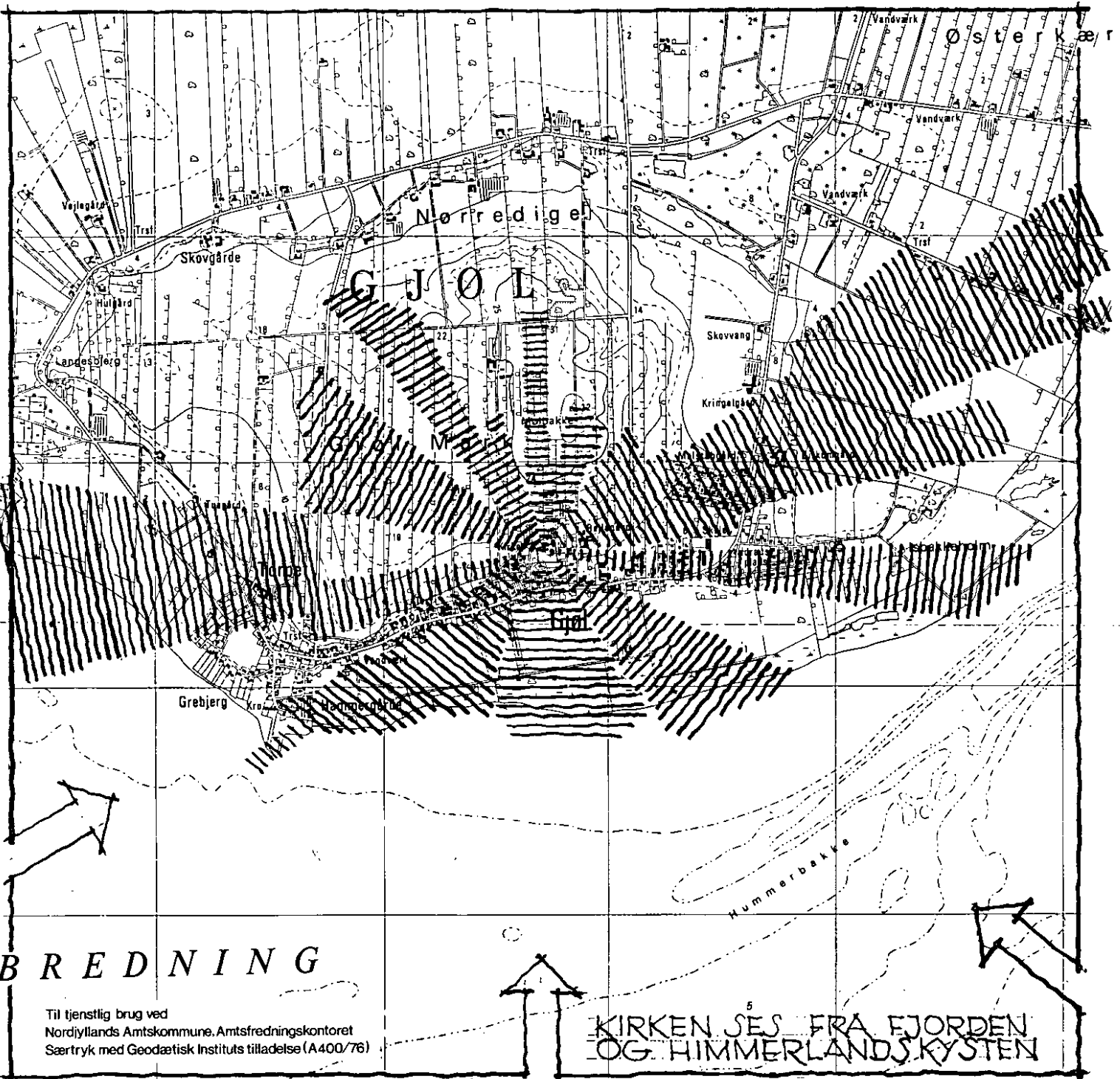
Landsbyen Gjøl er beliggende langs foden af den store Gjøl bakke, sydligst i Vendsyssel og ganske nær Limfjorden. Mellem landsby-bebyggelsen langs Limfjordsgade og fjorden er der kun en smal bræmme af lavtliggende fjordenge, idet bebyggelsen endog når helt ned til fjorden ved den lille Gjøl havn i landsbyens vest-ende.

Gjøl kirke ligger omtrent "midt for" den langstrakte landsby-bebyggelse, placeret et stykke oppe ad Gjøl-bakkens sydvendte skråning og således hævet over størstedelen af landsbyens ældre huse og ejendomme. Som følge af denne beliggenhed fremtræder kirken da

også som en bygningsmæssig dominans i forhold til landsbyens øvrige ældre bebyggelser og i forhold til de omgivende landskaber. Således ses tårnet tydeligt, når man færdes i landskaberne vest, syd og nordøst for landsbyen. Fra Limfjorden og fra kystlandskaberne syd for fjorden ses kirken også tydeligt. I håndbogen, Den danske Lods, angives Gjøl kirkes tårn som landkendingstegn.

Af oversigtskortet fremgår kirkens og, selv sagt, især kirketårnets synsmæssige fjernvirkning. Mod nord begrænses indblikkene mod kirken af Gjøl-bakkens hvælv.

OVERSIGTSKORT, MÅLFORHOLD, 1:25.000

Til tjenstlig brug ved
 Nordjyllands Amtskommune, Amtsfredningskontoret
 Særtryk med Geodætisk Instituts tilladelse (A400/76)

KIRKEN SES FRA FJORDEN
 OG HIMMERLANDSKYSTEN

GJØL KIRKE

Den karakterfulde fremtræden af landsbyen Gjøl i landskabsbilledet skyldes først og fremmest den ældre landsby-bebyggelses placering som en langstrakt bydannelse langs Gjøl-bakkeøens terrænmæssige overgang til fjordengene mod syd. Langs den kilometer-lange landsbygade her, Limfjordsgade kaldet, ligger således den overvejende del af landsbyens ældre huse, landbrugs-ejendomme og andre erhvervsbygninger.

Dette bebyggelsesmønster var tidligere, stort set, kun brudt ved Gjøl kirkes placering nord for landsbygaden, et godt stykke oppe ad Gjøl-bakkeøens sydvendte skråning og derfor hævet i forhold til den øvrige landsby-bebyggelse. Ved dette vel-motiverede brud på landsbyens bebyggelsesmønster understregedes kirkens betydning for Gjøl-samfundet. Den skulle kunne ses fra hele landsbyen, men også gerne fra Limfjorden og landskaberne på begge sider heraf.

Som følge af beliggenheden fremtræder Gjøl kirke da også, i forhold til landsbyen, som en overordentlig smuk bygningsmæssig dominans, og i forhold til de omgivende landskaber fremtræder kirkens tårn tydeligt ved færdens omkring Gjøl-bakkeøen fra vest over syd til nord-øst. Kirken fremtræder så tydeligt, at dens tårn, i lighed med flere andre fjord-nære kirkers tårne, har tjent og fortsat tjener som land-kendings-mærke for fjord-sejladsen. I håndbogen Den danske Lods illustreres og beskrives således Gjøl kirkes tårn.

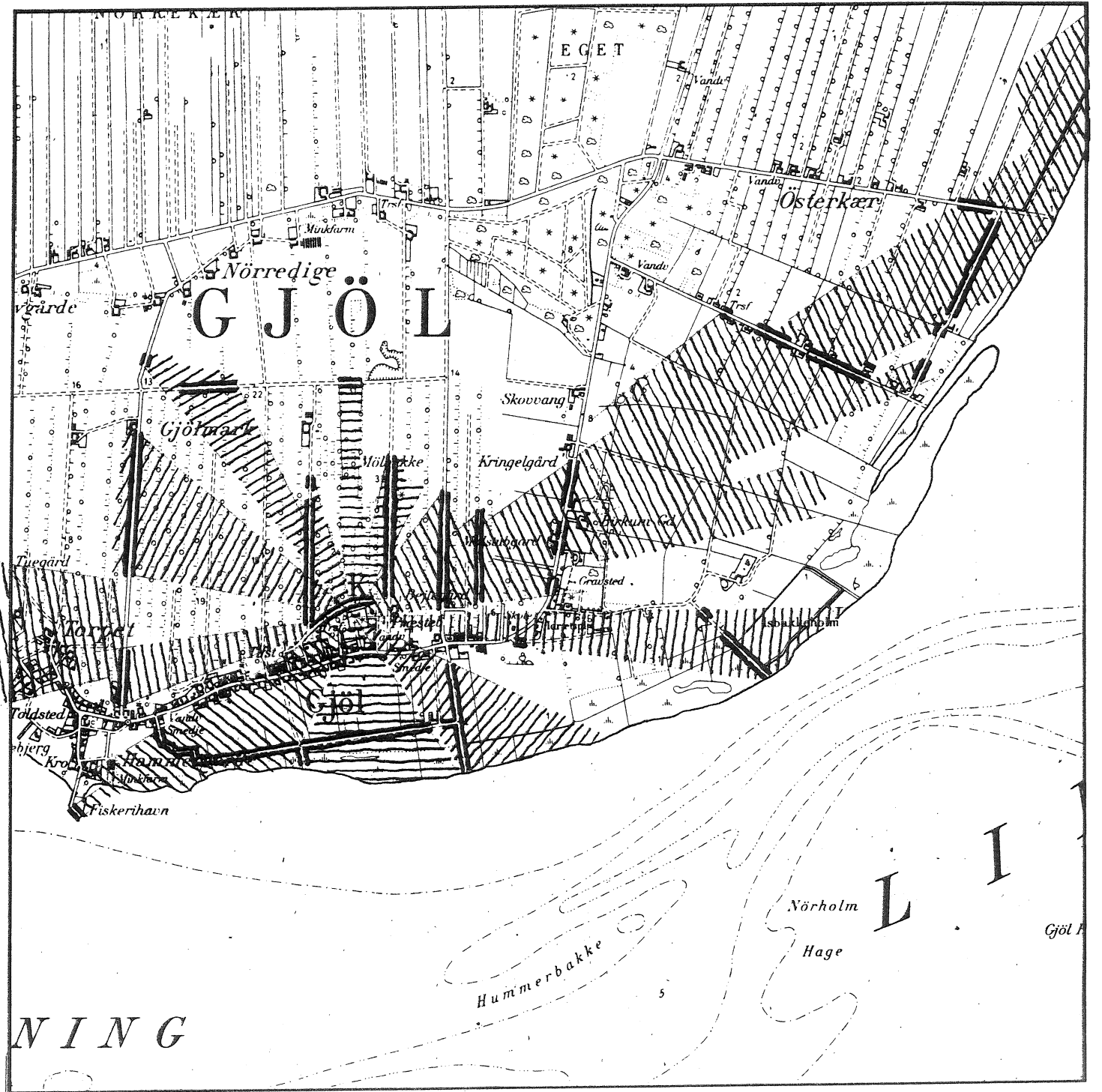
Kirkens grad af synlighed i de omgivende landskaber er illustreret på efterfølgende siders oversigtskort. Det bemærkes, at kirkebygningens synsmæssige fjernvirkning mod nord er begrænset af Gjøl-bakkeøens hvælv.

Perspektivtegningen viser Gjøl kirke og en del af landsbyen, set fra syd, fra fjordengene >

Gjal / altshu 1979
mall.

OVERSIGTSKORT 1:25.000

Handwritten signature

Opel Kirche /
November 1979 / mal.

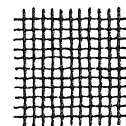
< Gjøl kirkes tårn set fra nord-vest. Nord-sydrettede læhegn fremhæver Gjøl-bakkeøens terræn. Gjøl by, Limfjorden og Himmerlands bakkelandskab anes.

Detailkortet viser et udsnit af den langstrakte landsby-dannelse omkring landsbygaden langs Gjøl-bakkeøens fod samt kirken og kirkegården nord herfor med omgivende, fortrinsvis nyere bebyggelser. Syd for landsbyen ligger de lave fjord-engarealer, næsten ubrudt af bebyggelse og højere beplantning. Mod nord er Gjøl-bakkeøens syd-vendte skråning med mange og smukke læhegn til beskyttelse af de udsatte marker her. De mange pelsdyr-farme både nord og syd for landsby-bebyggelsen er karakteristiske for Gjøl-området med dets beliggenhed nær Limfjordens fiske-muligheder.

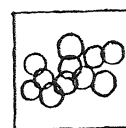
Netop Limfjordens nærhed har betinget dannelsen af landsbyen Gjøl - har betinget, at Gjøl-bakkeøens bebyggelse koncentreredes i modsætning til, eksempelvis, Biersted-bakkeøens oprindelige, antageligt mere spredt beliggende bebyggelse. Medens denne bakkeø overalt i sine randzoner mod det omgivende fladland byder på omtrent lige gode betingelser for landbrugsmæssig drift, var Gjøl-bakkeøens fjordvendte sydside langt at foretrække som bosætningssted frem for bakkeøens vest-, nord- og østsider, som var omgivet af vidtstrakte, lavvandede områder. Her på sydsiden var livsbetingelserne udpræget gode på grund af de erhvervsmuligheder, ud over de rent landbrugsmæssige, som bestod i fiskeri og sejlads på Limfjorden.

Ved valg af lokalitet til opførelse af Gjøl-samfundets fælles-hus, kirken, har der næppe været megen tvivl. Kirken og landsbyen hørte og hører fortsat uløseligt sammen. Gjøl kirke har status af kirke i landsbyen.

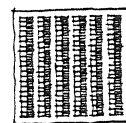
Denne status af kirke i landsbyen er på sin vis blevet understreget af den del af de senere års byggeaktivitet i Gjøl by, som er kommet til udtryk i opførelsen af adskillige parcelhuse og andre lignende huse både vest, syd og øst for kirken og kirkegården, endog på arealer, omfattet af provst-Exner-fredninger.

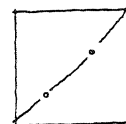
PROVST EXNER-FREDNING .

EKSISTERENDE BEPLANTNING .

MINKFARM .

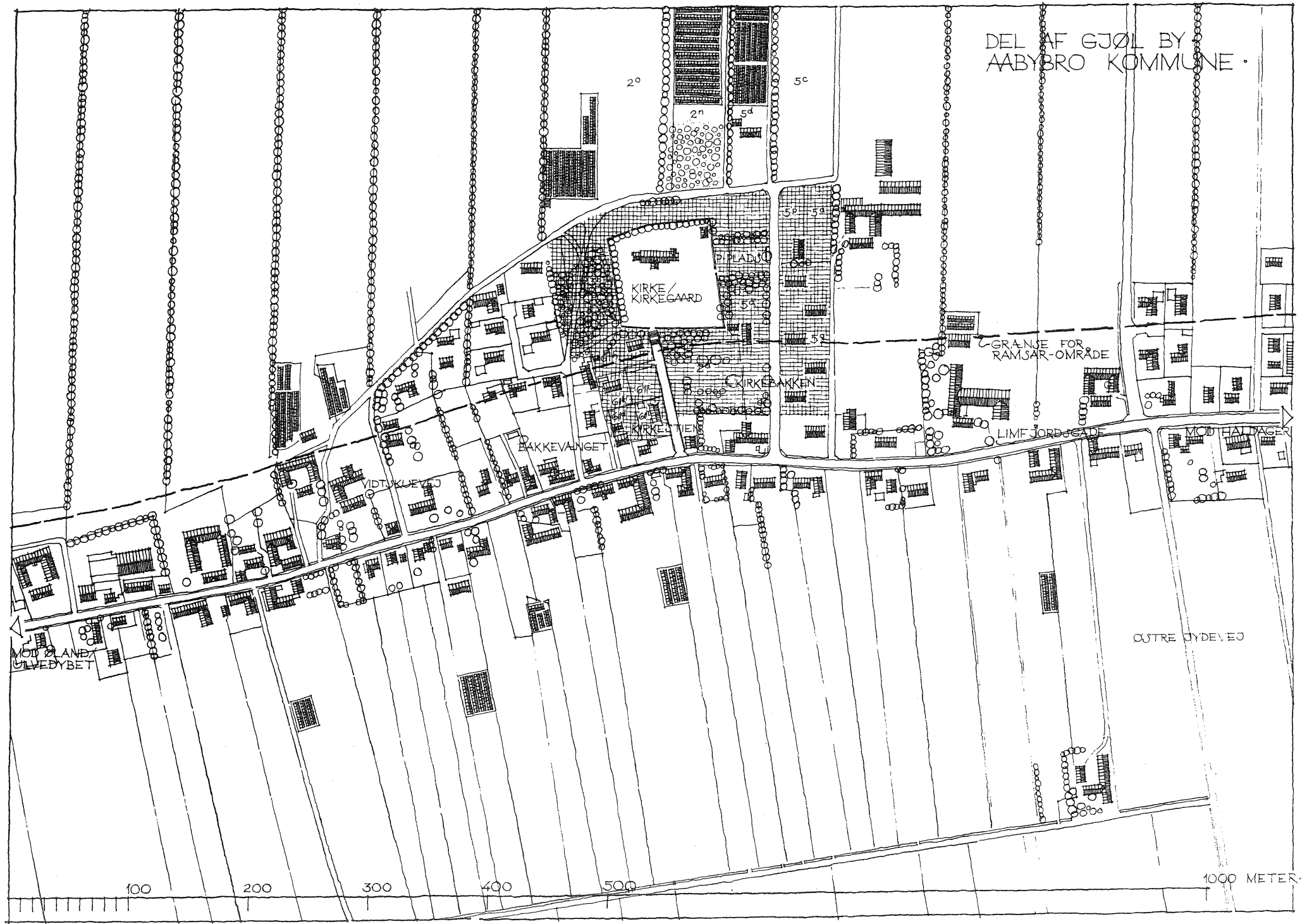

BYGGELINJE JF. NATURFREDNINGSLOVEN .

GRAYHØJ . FORTIDSMINDE .

DEL AF GJØL BY
AABYBRO KOMMUNE

20

50

KIRKE
KIRKEGAARD

GRANJE FOR
RAMSAR-OMRADE

BAKKEVANGET

KIRKE
KIRKEGAARD

LIMEJORDGÅDE

MOD HALDAGER

MOD ØLAND
SILVEDYBET

100

200

300

400

500

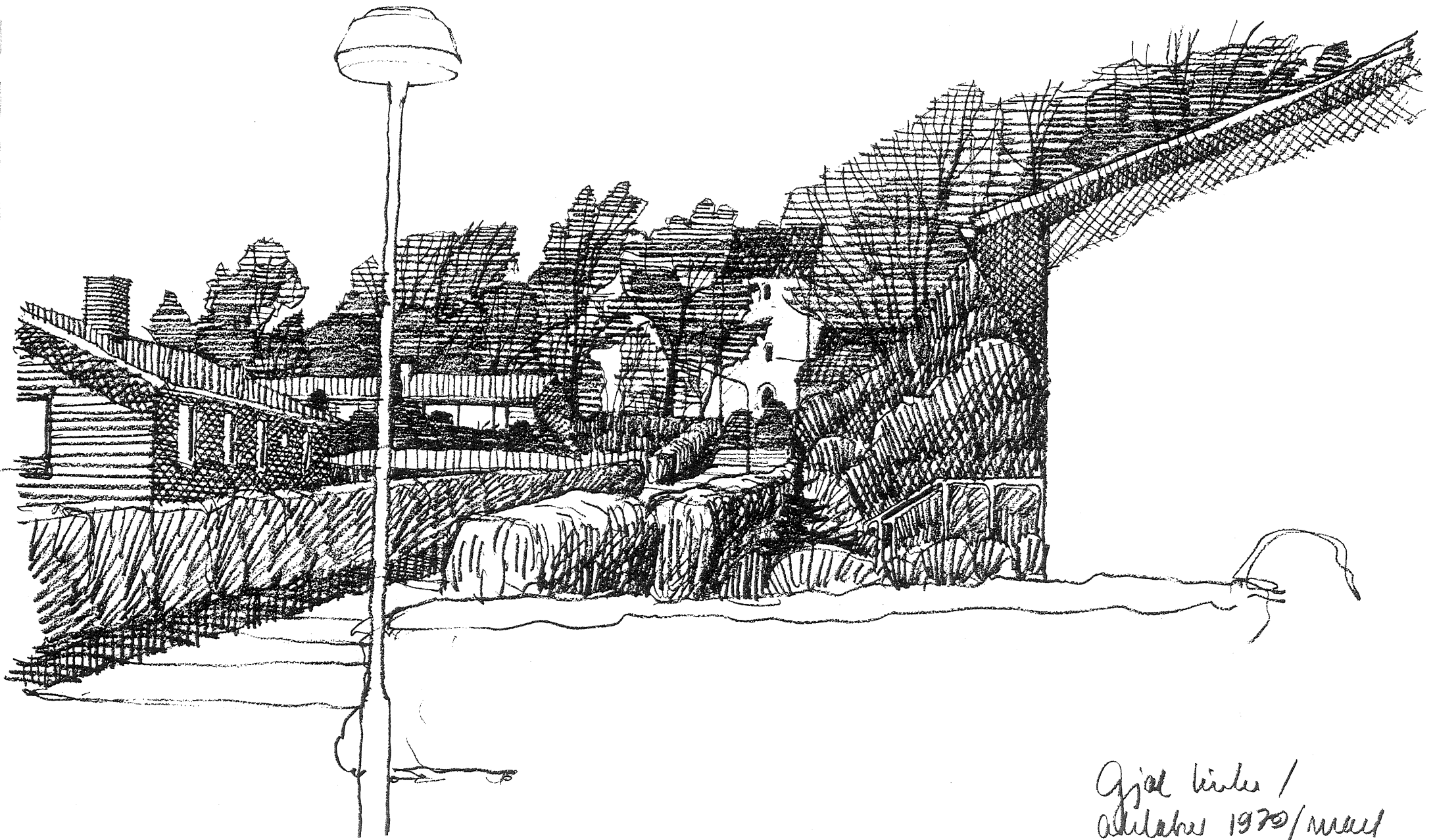
1000 METER

Omend disse nyere, kirke-nære bebyggelser kunne have været udført i større materiale-mæssig og formmæssig overensstemmelse med den ældre landsby-bebyggelse, herunder selve kirken, berøres opfattelsen af kirke og landsby-bebyggelse kun svagt i den landskabsmæssige sammenhæng. Men selvsagt er forholdet imellem kirke og kirkegård på den ene side og de kirke-nære omgivelser på den anden side ændret meget ved de mange, nyere huses opførelse, hvorfor sikring af Gjøl kirkes omgivelser blandt andet må tage sigte på forbedring af dette forhold.

De kraftige træbevoksninger, som omkranser kirkegården mod vest, syd og øst, antydes på detailkortet og fremgår af flere af perspektivtegningerne. Bevoksningen vest for kirkegården hæmmer stærkt for indblikket mod kirken og er iøvrigt i en ret ringe forfatning. Udtynning og pleje af det område, som optages af bevoksningen, foreslås derfor. Bevoksningen syd for kirkegården består af meget høje, ældre, men iøvrigt sunde træer, hvis kroner imidlertid bør beskæres af hensyn til kirketårnets fortsatte rolle som land-kendings-mærke og tårnets hele fremtræden i landskabsbilledet iøvrigt.

På detailkortet vises den eksisterende kirkefrednings betragtelige omfang. Ifølge oplysninger i tingbogen omfatter denne fredning matr.nr'ene 5 q og 5 p og del af matr. nr. 5 a, alt beliggende øst for vejen, benævnt Kirkebakken. Vest for denne vej omfatter den eksisterende fredning den resterende del af matr. nr. 5 a og matr. nr. 2 a, henholdsvis øst og syd for kirkegården, matr. nr. 3 b og 3 m, tilgrænsende kirkegården mod vest og nord, samt fem parceller, benævnt 61 d, 61 h, 61 i, 61 k og 61 l, alle beliggende syd for kirkegården og vest for Kirkestien. Arealernes fredning gennemførtes i 1954 og 1956.

Perspektivtegningen viser Gjøl kirke, kirkestien og et udsnit af den nyere bebyggelse, syd for kirken >

Gjel kirke /
september 1970 / med

43.

I 1967 gaves dispensation fra fredningsbestemmelserne med henblik på opførelse af missionshus på matr. nr. 5 p, i 1969 med henblik på opførelse af fem pensionistboliger på del af matr. nr. 5 a, medens andre dispensationer har muliggjort bebyggelse af de fem mindre parceller, benævnt 61 d etc.

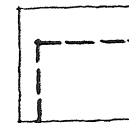
Effekten af de pålagte fredningsservitutter har været særdeles beskeden, når betænkes hensigten med fredningen af Gjøel kirkes omgivelser. Uberørt af dispensationer fra kirkefredningen og således henliggende i en tilstand, som tilsigtet ved fredningen, er alene matr. nr. 2 a, 3 b og de to dele af matr. nr. 5 a.

På detailkortet antydes med punkteret streg, grænse for Ramsar-område, følgende stenalderhavets karakteristiske kystlinje-aftegning i morænebakkens fod. Gjøel by indgår således, mere eller mindre, i det såkaldte Ramsar-område 7, omfattende Ulvedybet samt land- og vandområderne mellem Gjøel, Nibe, Valsted og Attrup. Disse områder udgør vigtige yngle- og rasteområder for vandfugle.

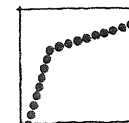
På det supplerende detailkort gengives et udsnit af Aabybro kommunes forslag til § 15-rammer for Gjøel by. Det bemærkes, at kirken og kirkegården samt dele af de fredede arealer foreslås betegnet som offentlige formål. Dele af de kirkefredede arealer, som er bebygget via dispensationer, foreslås betegnet, i overensstemmelse med arealernes faktiske anvendelse, som eksisterende boligområde.

PLANLAGT BYVÆKST .

OMRÅDEGRÆNJE . § 15 RAMMER .

BYZONE .

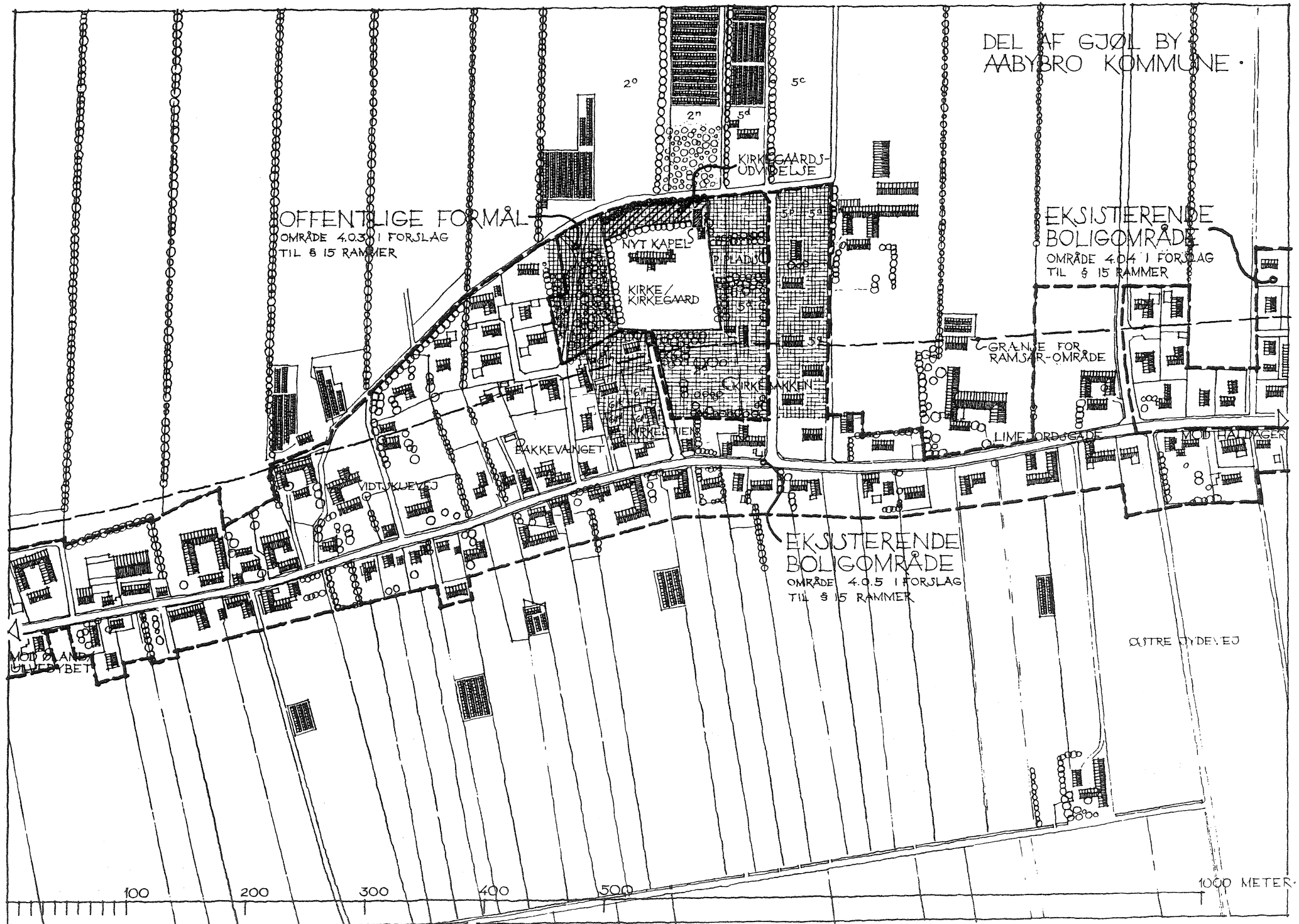
SUPPLERENDE DETAILKORT >

DEL AF GJØL BY
AABYBRO KOMMUNE.

OFFENTLIGE FORMÅL
OMRÅDE 4.03 I FORSLAG
TIL § 15 RAMMER

EKSISTERENDE
BOLIGOMRÅDE
OMRÅDE 4.04 I FORSLAG
TIL § 15 RAMMER

EKSISTERENDE
BOLIGOMRÅDE
OMRÅDE 4.05 I FORSLAG
TIL § 15 RAMMER

100 200 300 400 500 1000 METER

SIKRING af GJØL KIRKES OMGIVELSER.

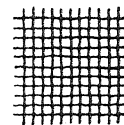
Af konklusionskortet i målestoksforhold 1:4.000 fremgår, at arealer, som er omfattet af provst-Exner-fredning betegnes som interesseområde I, idet denne betegnelse endvidere knyttes til arealer, umiddelbart nord for Limfjordsgade og arealer mod vest langs Bakkevænget. Omkring den nordlige del af denne vejs forløb omfattes arealer både øst og vest for vejen af betegnelsen, interesseområde I.

Som interesseområder II, udpeges ret store arealer både nord og syd for Limfjordsgade. Der henvises til efterfølgende, supplerende oversigtskort i målestoksforhold 1:25.000, hvoraf fremgår disse interesseområders hele udstrækning.

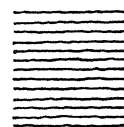
Varetagelse af de interesser, som fremgår af denne rapport, vil komme til udtryk i form af meget detailbetonede handlinger inden for det udpegede interesseområde I, på grund af dette områdes høje grad af bebyggelse og anlæg af private haver.

Varetagelse af tilsvarende interesser inden for de udpegede interesseområder II bør derimod give sig til kende i form af visse begrænsninger i henseende til størrelse og højde på ny-bygninger og ny-anlæg således, at opfattelsen af landsbyens bebyggelse og den højere beliggende kirke ikke anfægtes i forhold til landskabsbilledet. En sådan varetagelse indebærer selvsagt mulighed for konflikt mellem interesserne i at sikre Gjøl kirkes fremtrædende placering og interesser af erhvervsmæssig art.

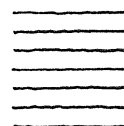
Ved vurdering af det rimelige eller urimelige i et påtænkt ny-byggeri eller ny-anlæg nær kirken inden for interesseområderne II, bør erindres den "forlods", del-

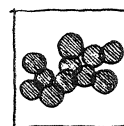
PROVST EXNER-FREDNING .

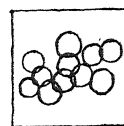
INTERESSEOMRÅDE I .

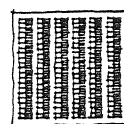
INTERESSEOMRÅDE II .

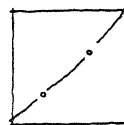
NY BEPLANTNING .

EKSISTERENDE BEPLANTNING .

MINKFARM .

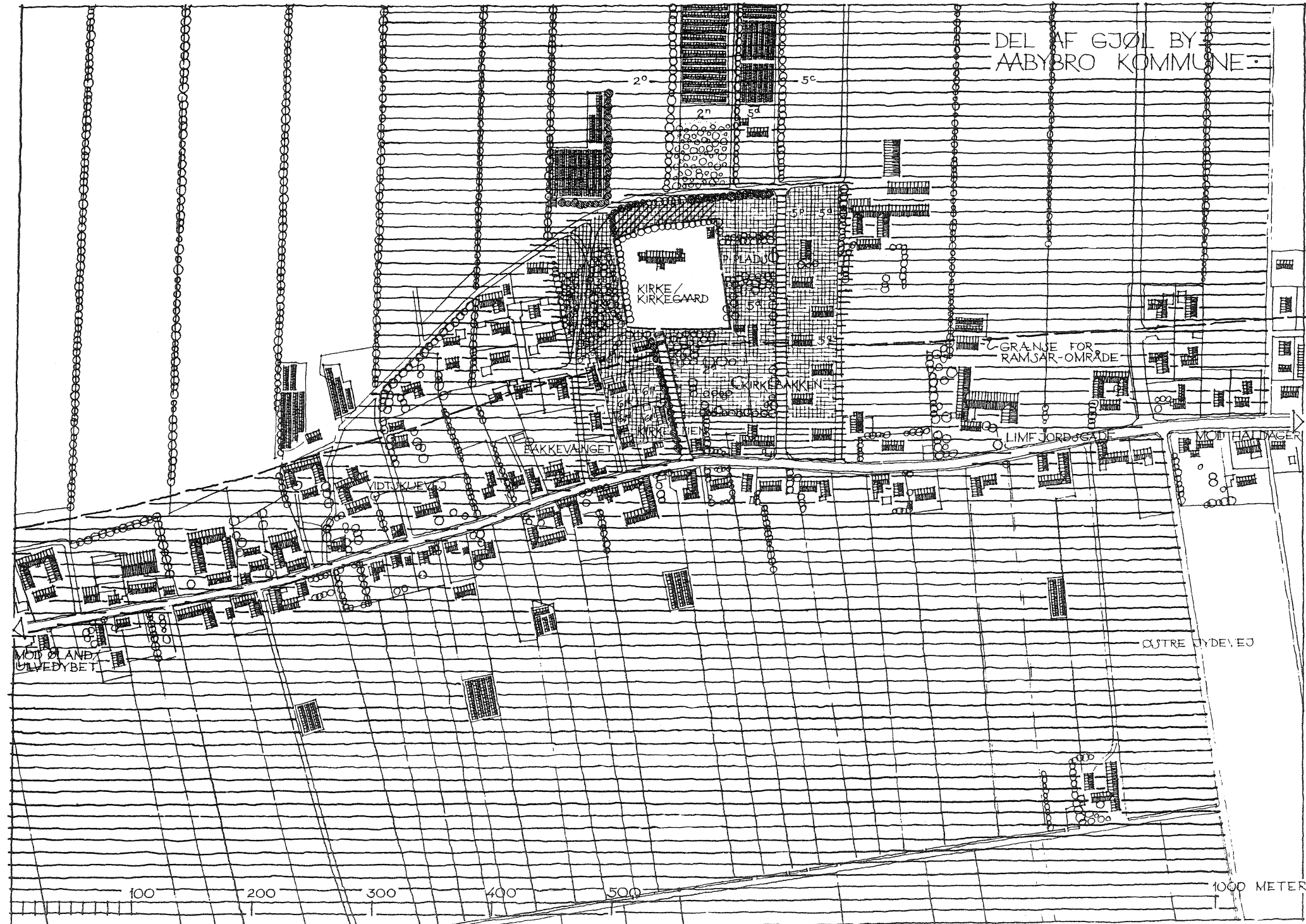

BYGGELINJE JF. NATURFREDNINGSLOVEN .

GRAVHØJ . FORTIDSMINDE .

DEL AF GJØL BY
AABYBRO KOMMUNE

100 200 300 400 500 1000 METERS

47.

vise sikring af kirkebygningen, som består i denne bygnings beliggenhed på skråningen over landsbyen.

Pleje af kirkenære omgivelser foreslås således:

1. Plantning af opstammede træer, seljerøn, langs kirkestiens venstre side, søges gennemført, i samråd og forståelse med lodsejerne her.

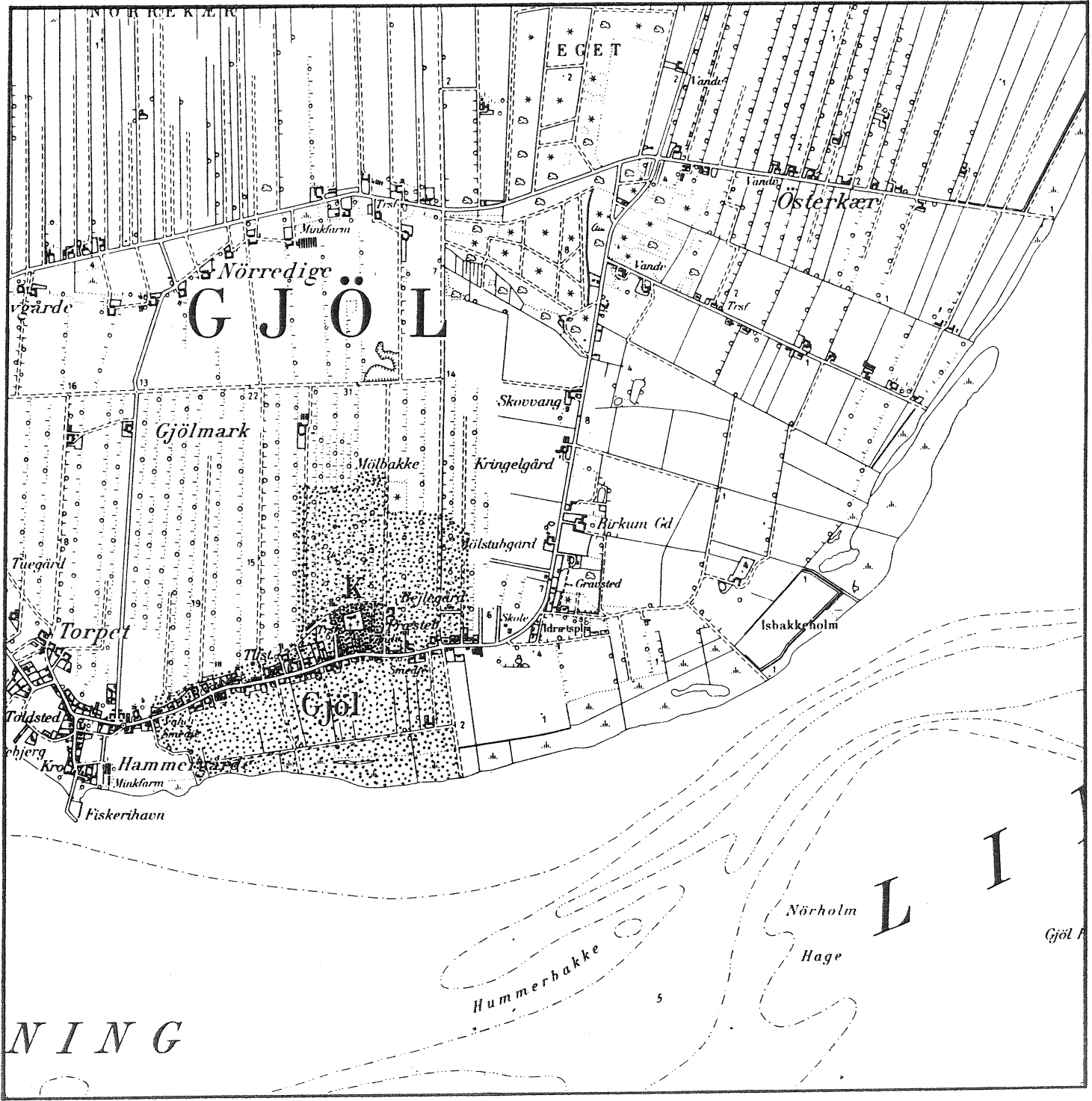
2. Forbedring af de foretagne plantninger langs vejen, Kirkebakken.

3. Delvis rydning af den meget tætte, krat-agtige bevoksning på begge sider af Bakkevængets nordlige, hultvejsagtige forløb. Græsskråninger, på begge sider af vejen, med fritstående træer vil udgøre en smuk optakt til kirkegårdens dige og beplantning. Det skal bemærkes, at det således "plejede" areal ikke bør gives en park-agtig, pyntet karakter, men alene bør være ryddeligholdt.

4. Udvidelse af kirkegården mod nord, som vist på såvel detailkort som konklusionskort, idet der påregnes etableret et beplantningsbælte langs kirkegårdsudvidelsens nordre dige, som visuel afskærmning mod de nærved liggende minkfarme og som ramme iøvrigt om kirkegårdens haverum.

5. Beskæring af trævækst, som truer med at hindre kirkens fremtræden i forhold til Limfjorden og landskaberne her omkring, jfr. perspektivtegningen på side 34.

6. Det forudsættes, at eventuel bebyggelse på den endnu ledige parcel syd for kirkegården, vest for Kirkestien, matr. nr. 61 i, gives en placering og ydre udformning som tilgodeser de tanker og idéer, der er udtrykt i denne rapport.

N I N G

L I

G J Ö L

Nörredige

Gjølling

Hammer

Nörholm

Hage

Hummerbakke

EGET

Österkær

Skovvang

Kringelgård

Birkum Gd

Mølstubbgård

Mølbakke

Møllegård

Grønsted

Isbakkeholm

Tuegård

Torpet

Toldsted

Phjerg

Kro

Munkfarm

Fiskerihavn

Gjølling

Vårde

Munkfarm

Vand

Vand

Traf

Skole

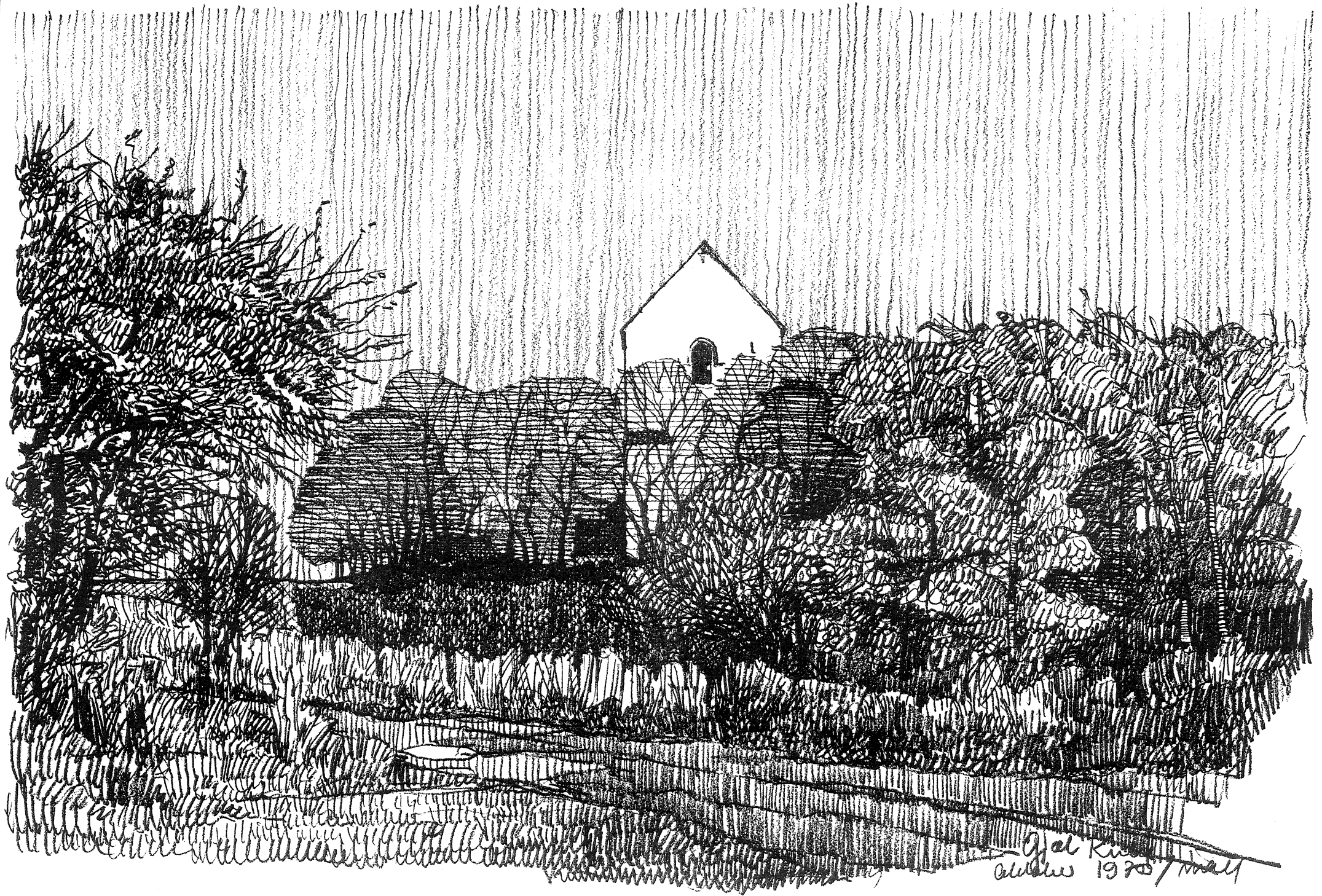
Idrøtspl

5

Gjølling

49.

Perspektivtegningen viser den tætte, kratagtige bevoksning vest for Gjøl kirkegård samt det nordlige forløb af Bakkevænget. Det er dette område, som ønskes delvist ryddet og anlagt med græs og enkelte træer eller trægrupper >

51.

Perspektivtegningen viser Gjøl kirke og kirkegård set fra øst. >

Gjipe Kisha / nov. 1979
mael.